

Les medalles de Sant Magí de la Brufaganya des del segle XVI al XX

ANNA M. BALAGUER

La medallística, en general, és encara lluny de comptar amb l'atenció que els estudiosos de la numismàtica han concedit a la moneda. No és difícil, però, entendre que això és degut a la transcendència que ha tingut i té el fet monetari en tots els aspectes de la història de la humanitat, des que la moneda fou ideada pels grecs el segle VI aC.

La moneda és certament una font per a la història econòmica, política, social, artística i, fins i tot, religiosa. La medalla podrà oferir-nos també dades en tots aquests vessants, llevat naturalment de l'econòmic. Cal dir encara que la medalla comparteix amb la moneda la qualitat de poder ser alhora un document i un testimoni del passat. És document per les informacions escrites que transmet a les seves llegendes; és testimoni pel seu caràcter d'objecte arqueològic.

És, precisament, l'escàs estudi que ha merescut la medalla, sobretot la més reculada i la de caràcter més popular i per això mateix força abundant, la que ha creat certes dificultats als arqueòlegs. És clar, però, que la necessitat d'aquest estudi s'ha començat a notar en el moment en què s'ha iniciat el desenvolupament d'una arqueologia per a les èpoques medieval i moderna. A les excavacions —sovint practicades en esglésies, santuaris i cementeris— hi van sortint, a part de monedes, medalles, creus i plaquetes. Tot aquest material podria ésser un preciós element datador per als arqueòlegs. Ara bé, això demana haver pogut establir amb certa fiabilitat i rigor les cronologies dintre de les quals es mouen els diferents tipus i models medallístics, almenys els més usuals i propis del país, com són les medalles de devoció.

És clar, també, que l'especialista numismàtic necessita que l'arqueòleg vagi exhumant més materials d'aquesta mena per poder establir uns criteris d'ordena-

ció cronològica, sobre la base d'una mostra medallística prou àmplia. Això no vol dir que l'estudi d'aquest tipus de medallística s'hagi d'anar posposant. Més aviat sembla que ha arribat el moment de poder començar a fer una ordenació.

Aquesta és avui ja una necessitat no sols per a la datació de les peces existents en les col·leccions públiques i privades, sinó que comença a ésser reclamada pels arqueòlegs més conscients. Un exemple ens el dona el grup d'arqueòlegs andorrans que excavaren Santa Eulàlia d'Encamp, on aparegueren un bon nombre de medalles i creus de devoció.¹ Marta Planas, que s'ocupà de descriure i intentar datar aquest material, es queixa de la manca d'estudis més aprofundits. En aquell moment, hom només disposava de l'estudi molt primigeni, encara que ple de bon sentit, de J. Buch² que no havia tingut ocasió de conèixer pràcticament cap medalla del segle XVI enrere i disposava d'una evidència força minsa de les del segle XVII.

Ara que la situació ha canviat substancialment, pel que fa a la disponibilitat de materials, assajarem de fer una ordenació de la medallística montserratina del segle XV fins a primers del XVIII.³ Montserrat ens oferia una evidència de materials medallístics molt àmplia, molt variada i més reculada en el temps que qualsevol altre santuari o advocació religiosa. Els avantatjava també en riquesa de referents documentals, iconogràfics i històrics, tots tan necessaris a l'hora de fer-se uns criteris d'ordenació prou fiables. Pensàvem que, tal vegada, allò que acabéssim establint per Montserrat podria donar, d'alguna manera, un model que ens serviria després per situar les sèries medallístiques d'altres llocs més pobres en informació.

La projecció que aconseguí, en el passat, determinat santuari o determinada advocació condiona, evidentment, l'abundància de la producció medallística i també la seva dispersió. Aquestes dues circumstàncies, abundància i dispersió, són les que faciliten i fan més probable la possibilitat de retrobar avui aquests materials, ja sigui mitjançant excavacions o a través de troballes casuals. És evident que llocs com Montserrat, on acudien pelegrins de tot Catalunya i el seu ressò era gairebé universal, tenen molt al seu favor en aquest sentit. En canvi, hi ha devocions que, malgrat ésser molt antigues o molt arrelades, tenen un caire més localitzat i això no afavoreix que les seves produccions medallístiques s'hagin difós de forma tan intensa i tan extensa i, per tant, siguin avui més difícilment recuperables. Un exemple en aquest sentit ens l'ofereix el cas de Santa Eulàlia de Barcelona, per a la qual disposem d'una notícia molt antiga de medalles de devoció que certament no coneixem. El 1458, l'Ajuntament disposa que per la indulgència de

1. «Santa Eulàlia d'Encamp. Evolució històrica d'un edifici». *Memòries del Patrimoni*, (1989), 2. Andorra, especialment p. 91-100.

2. J. BUCH I PARERA, «Les medalles antigues de Montserrat». *Acta Numismàtica*, núm. 4 (1974), p. 301-321.

3. A. M. BALAGUER, «La medallística montserratina dels segles XV, XVI i XVII. Catalogació i justificació cronològica». *Acta Numismàtica*, núm. 27 (1997), p. 187-228.

Santa Eulàlia no es puguin vendre senyals, és a dir medalles d'or, argent o estany que no portin «empremtada o senyalada la figura o imatge de la dita gloriosa santa Eulàlia».⁴ En tractar-se d'una devoció eminentment barcelonina, lògicament, aquestes medalles no tindrien la difusió que aconseguien les de Montserrat o fins i tot les d'altres santuaris més modestos, però freqüentats per pelegrins vinguts i retornats a altres contrades. D'altra banda, aquests «senyals» de la patrona barcelonina haurien d'ésser retrobats a la ciutat mateix, cosa que redueix molt les possibilitats.

Per tot això, no era fàcil trobar una sèrie medallística que ens permetés començar a comprovar si podien haver-hi certes analogies i certes unitats d'estil amb la sèrie montserratina que havíem ja ordenat, per anar avançant així en l'establiment i la consolidació d'unes bases i d'uns criteris. Aquesta oportunitat ens l'ha brindat, tot i la seva relativa simplicitat, la medallística del santuari de Sant Magí de la Brufaganya i val a dir que hi hem pogut trobar uns punts comuns molt clars, a voltes fins i tot sorprenents, amb la sèrie montserratina.

SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA. EL SANTUARI, LA DEVOCIÓ

El santuari de Sant Magí⁵ està situat a la vall que formen les serres del Pany i de la Brufaganya. És a la vora de Santa Coloma de Queralt, però forma part del terme de Santa Perpètua de Gaià (Conca de Barberà). És un indret una mica feréstec amb subvalls fondes plenes d'arbredes i de boixos a la banda obaga.

L'edifici principal del santuari es troba en un vessant solell, i a certa distància, en direcció al fons de la vall, hi ha la font d'efectes curatius de Sant Magí. El lloc reuneix unes condicions de frescor, d'aigua, de frondositat i de recolliment que fan probable que l'indret fos freqüentat des de temps antics pels que hi buscaven uns efectes salutífers. La tradició diu que aquí feia penitència Magí, un sant tarraconí de vida i d'existència llegendàries, quan, perseguit per uns soldats romans, fou martiritzat i enterrat en aquell indret. Es diu, també, que per calmar la set dels seus botxins, sant Magí féu brollar la font que després esdevé miraculosa.

Les primeres notícies documentals que tenim del lloc són del segle XIII quan Sant Magí era un ermitatge forà de la petita parròquia rural de Rocamora. Sembla que al segle següent va estendre's l'anomenada del santuari fora del seu entorn més immediat. De tota manera, la veritable organització del lloc com a centre de pelegrinatge no arribà fins a primers del segle XVI de la mà de la família Cervelló,

4. *Ordinacions de Barcelona*, vol. 8, fol. 75 v.-76.

5. Les dades històriques del santuari es troben a l'obra de J. SEGURA I VALLS, *Història del Santuari de Sant Magí*, Barcelona, 1887, que fou compendiada i en alguns punts completada per S. CAPDEVILA, *Història compendiada del santuari de Sant Magí*. Tarragona, 1924, les informacions del qual seguirem bàsicament. Poden trobar-se també algunes dades a J. SEGURA I VALLS, *Història de la vila de Santa Coloma de Queralt*. Barcelona, 1879.

senyora de la baronia de la Llacuna de la qual depenia aquell territori. Entre els anys 1522 i 1524, Estefania de Centelles va dur a terme diverses obres de restauració dels edificis, dotació de la casa, fundació d'una confraria de sant Magí i aconseguí de Roma abundants beneficis espirituals (indulgències) per als que visitessin el santuari. Aquesta darrera era una condició força necessària per atreure pelegrins. El 1556, Sant Magí rebé a més a més la condició de santuari agregat a Sant Joan de Letran, la qual cosa comportava avantatges fiscals i altres d'espirituals.

Contribuí a promocionar la fama taumatúrgica de Sant Magí la publicació d'uns fulls, impresos el 1528, amb el sumari de les indulgències concedides, el relat de vint-i-cinc miracles de curacions obrats en el santuari i, finalment, els goigs a sant Magí.

El santuari fou regit, durant el segle XVI, per un beneficiat que solia ésser un membre de la família dels fundadors, auxiliat per sacerdots, administradors i almoiners. Aquests darrers podien captar per tota la Corona d'Aragó i, al mateix temps que recollien cabals per a Sant Magí, anaven difonent les seves excel·lències. Així, en arribar a la fi del segle XVI, el santuari era un centre de pelegrinatge consolidat, ben equipat i sembla que prou freqüentat. Un inventari molt detallat, del 1603, ens permet saber que tenia un hostel per als romeus, un hospital a la font per als malalts, un magatzem de vitualles, una botiga d'objectes piatosos i, a més de l'església i altres edificacions, algunes capelles en el rodal, com és ara la del Roser i també la cova de Sant Magí. A l'hostal i a l'hospital s'hi acollien els malalts que anaven a fer estades de novenari a Sant Magí per invocar la curació.

A primers del segle XVI, Sant Magí fou cedit a l'orde dels dominicans que, en endavant i fins a la desamortització (1835), regiren el santuari i fomentaren la devoció i el culte del lloc amb la construcció de la capella de les fonts i de l'església actual (1735). Després de l'exclaustració (1835), el santuari ha continuat com a parròquia de rodalia del poblet de Rocamora. Els saqueigs i els incendis que sofrí Sant Magí el 1714, per part de les tropes de Felip V; el 1822, durant el trienni liberal; el 1835, a conseqüència de la desamortització; i, finalment, el 1936, han destruït bona part de la biblioteca i molta documentació de la casa. Tot i així, les notícies que ens han arribat sobre el tema del nostre estudi, és a dir, de la fabricació i la distribució de medalles, són prou importants i reveladores.

LES MEDALLES I ELS OBJECTES DE PIETAT DE SANT MAGÍ

L'impuls que rebé el santuari al segle XVI i el creixent nombre de visitants comportà que aviat s'hi venguessin productes com és ara candeles, imatges, medalles, creuetes, rosaris, mides, goigs i vides del sant. La venda de tots aquests objectes s'efectuava, tal com consta en un inventari de 1603, en un taulell vell ins-

tal·lat a la porxada mateix de l'església. Diu així: «dins la matexa porxada y ha un taulell vell ahont se scriuen les misses y's venen les candeles y medalles».⁶

La varietat de medalles de Sant Magí que ens ha arribat té relació amb la importància del lloc com a centre de pelegrinatge i té també relació amb el poder adquisitiu mitjà dels seus visitants. Es fa certament difícil una comparació amb santuaris de ressò gairebé universal, com és ara Montserrat. Per això els objectes exposats a Sant Magí s'adapten a la condició d'un públic segurament més modest, integrat en bona part per pagesos i petits menestrals de Tarragona, Santa Coloma, Igualada, Manresa, Cervera, Reus, Lleida, Tàrraga, Vilafranca i Sitges, poblacions que cada any hi acudien a cercar l'aigua que s'enduïen en bocois carregats en carros i rucs enramats amb boixos de la Brufaganya.⁷ L'arribada de l'aigua a cada localitat i la seva distribució entre els veïns i devots era un ceremonial que es desenvolupava enmig d'un ambient festiu. En algunes d'aquestes poblacions, com ara Cervera, la tradició encara és viva.⁸ També acudien a Sant Magí pelegrins d'altres ciutats i poblacions més llunyanes, com Barcelona, Perpinyà i fins i tot Palma de Mallorca. Tot i així, hem de pensar que els romeus que acudien a Sant Magí eren de condició més aviat modesta. Així veiem que uns dels records més populars eren les anomenades creus o pedretes de Sant Magí. Eren fetes amb guix alabastrí de la zona, n'hi havia de diferents mides, algunes eren pintades i les fabricava un ermità del rodal que hom anomenava el Medaller. El seu preu era realment assequible. A mitjan segle XVIII, una creu petita es venia a un diner i la botiga les comprava a tres sous el centenar.⁹ No hi ha dubte que devien ésser molt més econòmiques que les medalles de metall que també venien, però segurament amb menor proporció. Així consta que, el 1616, el convent pagà al mestre Tomàs de Barcelona l'encàrrec que li havien fet de: 534 medalles de plata, 1.100 de metall (segurament llautó), 300 creuetes i 66 rosaris.¹⁰ Un altre objecte molt popular eren les mides. Consistien en una cinta de la llargada de les mides del sant i podien portar una medalla penjant. N'hi havia de diferents colors i qualitats.¹¹

En el *Llibre de la Fundació*, escrit pel dominic Fra Domènec Lledó, cap el 1630, en l'apartat que titula «Alguns advertiments per al govern d'aquesta santa casa y convent de Sant Magí» es fa referència a les quantitats elevades de meda-

6. Vegeu-lo publicat per S. CAPDEVILA, *Història compendiada...*, p. XX.

7. *Ibid.* p. 40. Puc afegir que he conegut persones de Manresa, nascudes l'any 1922, que encara recordaven haver presenciat l'arribada de l'aigua de Sant Magí carregada en rucs guarnits de boixos. Sembla que devia ésser un costum dels que habitaven als voltants del carrer d'Urgell. El costum potser l'introduïren els dominics del veí convent de Sant Domènec.

8. R. TURULL, E. RABELL, I R. M. XUCLA, *La festa de Sant Magí a Cervera*. Cervera, 1977.

9. S. CAPDEVILA, *Història compendiada...*, p. 55, segons consta al *Lumen domus* en una nota escrita l'any 1767.

10. *Ibid.* p. 54.

11. J. SEGURA, *Història del Santuari de Sant Magí*, Barcelona, 1887, p. 106, on transcriu aquesta part del *Llibre de la Fundació*, escrit cap el 1630 pel dominic, fra Domènec Lledó.

lles que despenia la botiga i també als altres objectes que s'hi venien, com és ara mides, candeles, ciris, exvots de cera, etc. Sobre les medalles diu el següent:

«Item nota que no lo ivern se proveesca la filera y filadis vermell pera les mides; y en dit temps se fassan; com també les medalles, en abundancia, alo menos set ó vuyt mil de cada cosa, que es lo menos que sen acostuman despedir.»

«Item es menester provehir unes quaranta ó sinquanta peçes de tafetanets de tots colors; y destos tallarne mides; algunes ferne guarnir ab caps de fil de or y altres sens guarnir: les guarnides se acostuman vènre, segons que costan cares, á real, y sens guarnir á quinze diners; y també una vintena de peçes de veta sivillana de seda, que ab medalla se acostuma donar cada mida á deu diners.»

La quantitat de vuit mil medalles venudes en la temporada de primavera i estiu és realment molt elevada i ens dóna una idea dels milers i milers de peces que devien arribar a fabricar-se. Hi ha notícia, tal com veurem més endavant, que almenys una part d'aquestes medalles es fabricava al santuari mateix. Tal com indica el P. Lledó, també les candeles eren fabricades a Sant Magí durant l'hivern que era «temps desocupat».

En aquest treball tractarem de les medalles metàl·liques, ja que les pedretes de Sant Magí no poden considerar-se pròpiament una forma de medallística. D'altra banda, cal dir que no tenim notícia que se n'hagin conservat.

MEDALLES DEL SEGLE XVI

TIPUS 1 i 2

Les medalles més antigues de Sant Magí que coneixem són de plom-estany i tenen encara la forma i les característiques de les petites plaquetes de pelegrinatge o «sportelles» de tradició medieval.¹²

En coneixem de dos tipus. El que sembla més antic és representat per un sol exemplar que malauradament és incomplet, però que permet ser identificat sense dificultats com de Sant Magí. Les seves lletres són llatines, però el tractament dels plecs de la roba del sant i la forma de capelleta que devia tenir la plaqueta són encara influïdes pel gòtic. Devia dur també les característiques anelletes que tenien les plaquetes medievals i que servien per cosir-les a la roba. És notable el parentiu que presenta aquest tipus amb la plaqueta núm. 6 de Montserrat. (vegeu el nostre article a *Acta Numismàtica*, núm. 27)

12. Per a una explicació més detinguda d'aquest tipus de plaquetes, vegeu A. M. BALAGUER, «La medallística montserratina...», article citat a la nota 3, més amunt.

Del segon tipus, en coneixem dos exemplars gairebé sencers, si no fos per la pèrdua de bona part de les fràgils anelles i baguetes per cosir-los. La llegenda és la mateixa que en el tipus anterior (núm. 1), SMOP, també en lletra llatina, però sense punts de separació entre lletres. La composició d'un sant Magí dret de front portant un gaiato de pelegrí i amb una petita caseta, a terra a l'esquerra, a l'interior de la qual hi ha una imatge, és també similar. El que varia més, entre aquests dos primers tipus, és el seu estil i l'execució artística, que són molt detallats i més perfectes en el tipus 1, i força més simplificats en el segon. Trobem un notable parentiu d'aquest darrer amb la plaqueta montserratina dels tipus 7 i 7.1.

En observar aquests dos tipus hom es pregunta per la significació de la petita caseta amb una imatge a dins que veiem als peus del sant. Aquesta representació curiosa fa referència a la cerimònia que des de temps medievals feien els pagesos dels pobles de les comarques veïnes per invocar la pluja. Anaven en pelegrinatge a Sant Magí on la imatge del sant era banyada a la font en una caseta de plata que tenia la vila de Santa Coloma per a l'esmentat ritual. En temps més reculats de l'edat mitjana sembla que l'ermità submergia la imatge i no la treia del remull fins que arribava la imprecada pluja. En temps recents, en canvi, la imatge només és aspergida.¹³

No cal dir que la representació del curiós detall de la caseta per al bany ritual en aquestes plaquetes i el coneixement, per via històrica, de tot aquest cerimonial han estat elements fonamentals per identificar aquestes plaquetes al santuari de Sant Magí de la Brufaganya, sense equívoc possible. Observeu que el nom del santuari no consta de forma explícita o completa en la llegenda, que podem interpretar com: S(*anctus*) M(*aginus*) O(*ra*) P(*ro nobis*).

Sembla clar que aquests dos tipus de plaquetes han de correspondre als primers temps de la reforma i difusió del santuari, empresa per la família dels Centelles, cap al 1522. El seu extraordinari parentiu amb les esmentades plaquetes montserratines està també d'acord amb aquesta cronologia. Així situem entre el segon quart del segle XVI i mitjan mateix segle el tipus 1 de Sant Magí, és a dir, en una cronologia semblant al tipus 6 de Montserrat. Cap a la meitat d'aquest segle aparegué el tipus 2, en una cronologia similar a les plaquetes del tipus 7 de Montserrat.¹⁴

TIPUS 3

A continuació creiem que cal situar una medalla, ja de forma rodona i amb anella plana i sense anelletes de subjecció. És també de plom-estany i també fabricada per fosa. A l'anvers, hi veiem una figura del sant de front amb el bàcul, a

13. S. CAPDEVILA, *Història compendiada...*, p. 39.

14. A. M. BALAGUER, «La medallística montserratina», citat a la nota 3, més amunt.

una mà, i un llibre, a l'altra. Al camp S-M, a baix a l'esquerra, la capelleta per al bany de la imatge per invocar la pluja i, a la dreta, una construcció súpera de creu, a la base de la qual corre l'aigua i que pot voler representar el santuari o una de les seves dependències, probablement l'hospital per banyar els malalts que hi havia vora la font miraculosa.

Al revers hi veiem, simplement, un bust de Crist de perfil i agafat de primer terme, executat en bon art, i que du la llegenda SALVA-MVN. Cal observar que aquest tipus no és massa habitual al nostre país. Ara per ara, només l'hem trobada en medalles atribuïbles al segle XVI o principis del XVII.

Hem vist que la composició de l'anvers, malgrat l'afegit de l'edifici, és similar a les anteriors representacions. També el nom és indicat només amb inicials, S-M. El seu art és bo i encaixa ja plenament amb els gustos renaixentistes, sobretot el Crist del revers, que deu haver estat pres d'algun dels models italians, possiblement de Roma, on sembla que hi havia un taller que difonia les seves produccions arreu del món cristià i servien de model als artesans locals.

Cal observar també que la caseta per al bany —que apareix clarament encara en aquest tipus— tendeix a desaparèixer en la resta de tipus coneguts.

Si busquem ara una comparança amb la sèrie montserratina, veurem que aquest tipus se'ns agermana amb les medalles, també rodones i de plom, que vénen a continuació de les darreres plaquetes montserratines. Especialment amb el tipus 8 de Montserrat, també de bon art.¹⁵

Totes aquestes consideracions ens porten a situar aquesta peça entre mitjan segle XVI i finals. Es tractaria, probablement, d'un model fabricat encara en els temps en què el santuari era regit per un beneficiat de la família Centelles.

MEDALLES DEL SEGLE XVII

En aquesta època se situa l'aparició d'uns models d'aspecte i característiques més properes a les medalles religioses actuals. Són peces de metall groc, bronze o llautó, són fabricades per encunyació i la seva característica més sobresortint és que a part de l'anella per penjar-les, que sol ésser travessera, porten als costats i a baix unes petites protuberàncies o pius, que són el record que resta d'aquelles baguetes que tenien els senyals de pelegrinatge medieval per ésser cosits a la roba. Cap a la meitat de segle, es perderen els pius.

Al costat d'aquestes medalles encunyades de bronze o de llautó, que poden ésser fabricades a Roma o seguir els models d'aquella fàbrica, en tenim també d'argent i de plom-estany. Les d'argent són escasses i sovint dóna la impressió que han estat fabricades per fusió. Això explicaria que sovint la seva anella sigui pla-

15. *Ibid.*

na i no travessera, ja que fent-la plana és menys probable que es trenqui a l'hora de retirar-la del motllo. Les medalles de plom són fabricades per fusió i també solen tenir l'anella plana per les mateixes raons.

TIPUS 4 i 5

Hi ha notícies que el 1608 començaren a haver-hi medalles d'argent a Sant Magí. Coneixem avui dos menuts exemplars d'aquest metall que tenen anella plana i els tres punts característics en les emissions medallístiques del s. XVI i de la primera meitat del XVII.

La representació del sant és similar a les dels tipus anteriors, i conserva encara la caseta per al bany de la imatge a l'esquerra i l'hospital de la font a la dreta. Al revers, ambdues porten les lletres IHS coronades. Les diferències entre un tipus i l'altre només són d'estil i en tots dos hi llegim S. MAGÍ. (tipus 4)

Coneixem encara un altre tipus d'argent similar, però al revers porta la Mare de Déu del Roser, voltada del rosari repartit en forma de garlandes. (tipus 5)

Sembla probable que hagin estat fabricades per fusió, com sembla que també ho són unes peces de Montserrat de metall, de mida i fabricació molt similar a les d'aquests tres tipus de Sant Magí. Es tracta dels tipus 20 i 21 montserratins que situàvem a la primera meitat del segle XVII.¹⁶ Tot plegat ens porta, doncs, a situar aquests tipus 4 i 5 en aquest període.

TIPUS 6 i 7

Hi ha notícies que el 1604 es venien ja medalles de metall al santuari. Hem de suposar que amb això no s'estan referint a les de plom-estany, ni a les d'argent, sinó a les de metall groc tant si aquest és de bronze o de llautó.¹⁷

Coneixem dos exemplars d'unes característiques que encaixen amb aquesta informació. Són encunyats, de bronze o llautó, ovalats i amb anella travessera i punts. La seva factura és bona i, realment, semblen sortits de la mateixa fàbrica que baté la major part de les emissions encunyades montserratines del segle XVI i que, en el nostre anterior treball, consideràvem encarregades a Roma o bé sortides d'algun taller del país, que seguia molt de prop els models i els gustos marcats per aquella metròpoli. Disposem ara d'una informació que ens permet pensar que aquest taller comú de la medalleta religiosa del nostre país devia ser a Barcelona. Es tractaria, probablement, del d'un mestre de nom Tomàs al qual el convent de Sant Magí va pagar, al mes de setembre de 1616,

16. *Ibid.*

17. S. CAPDEVILA, *Història compendiada...*, p. 54.

l'encàrrec que li havia fet de 534 medalles d'argent, 1.100 de metall, 300 creuetes i 66 rosaris.¹⁸

Les medalles de bronze de Sant Magí que comentem mostren una certa evolució en la iconografia del sant, en no presentar ja la capelleta per al bany, que és substituïda per un petit brollador que anirem trobant en endavant. És possible que es fes per qüestions d'espai i de simplificació a l'hora de gravar, però hi cap també que els nous rectors del santuari, l'orde dels dominics, preferissin anar esborrant de les representacions aquest ritual —segurament d'arrel pagana, o almenys paralitúrgic— per fer una al·lusió a la font que miraculosament féu brollar el màrtir sant Magí.

Els dos tipus que comentem són gairebé iguals i només varien en la mida. Al revers, hi veiem un calze eucarístic amb la lectura ALAB-TSIA, que també trobàvem en el tipus 23 de Montserrat.

La tipologia que presenten correspon a la de les medalles de la primera meitat del segle XVII. El que no sabem és si el santuari de Sant Magí continuà encarregant-ne d'aquest tipus al taller barceloní després del 1617, ja que a partir d'aquell any consta que compraren manxes per obrar-ne en el mateix santuari com explicarem tot seguit. En qualsevol cas, això no exclou necessàriament la possibilitat de l'encàrrec d'alguna altra remesa.

TIPUS 8 -11 i el motlle per a fabricar aquestes medalles.

Disposem de la informació que el 1617 el santuari comprà unes manxes petites per obrar les medalles de metall.¹⁹ Sembla que això respon a una política dels dominics per fabricar a Sant Magí mateix els objectes religiosos que s'hi venien. Era, segurament, una forma d'abaixar els costos, millorar els guanys i ocupar en la tasca algun monjo i també gent de la zona. El 1604, havien comprat tres torns —potser vol dir telerets— per fer les mides i fra Jeroni Aguilera feia mides i medalles el 1605.²⁰ És probable que aquestes darreres fossin encara de plom i fabricades per fosa.

Hem de pensar que les manxes s'adquiriren el 1617 amb la intenció de poder fondre metalls que demanaven temperatures més altes que el plom i l'estany. Això els permetria fer algun aliatge amb metalls més nobles, coure i zenc per exemple, i fabricar per fosa unes medalles que, sense tenir la perfecció de les encunyades de llautó a Barcelona, potser pel mestre Tomàs, almenys s'hi acostarien.

18. *Ibid.* p. 54.

19. *Ibid.* p. 54.

20. *Ibid.* p. 53-54. També, J. SEGURA, *Història del santuari...* p. 80.

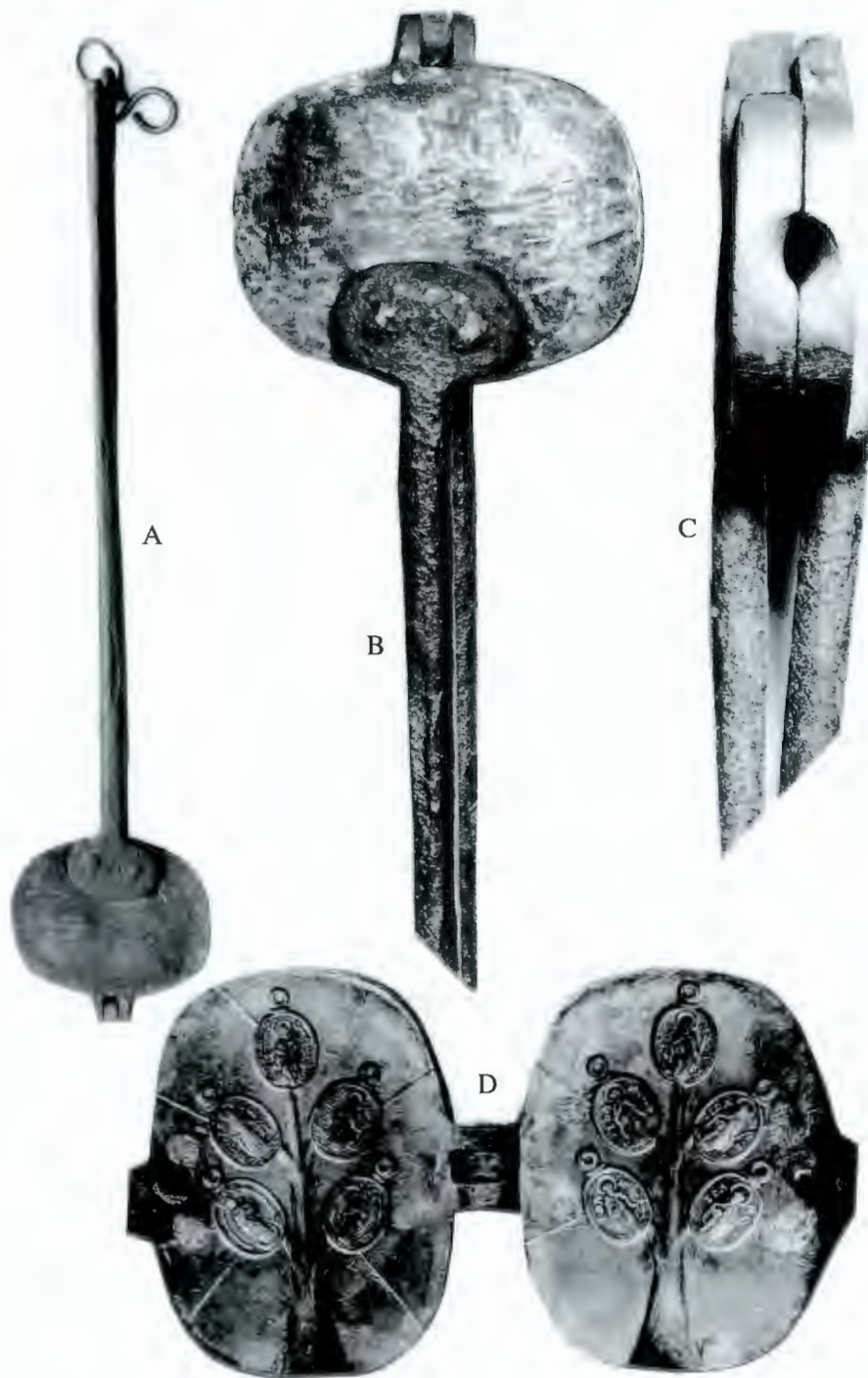

Fig. 1. Diferents aspectes del motlle per fabricar medalles de Sant Magí. Foto A, motlle complet que amida uns 75 cm. de llargada. Foto B, motlle tancat. Foto C, motlle vist de perfil per la banda que hi ha l'entrada per colar-hi el plom fos. Foto D, visió de les dues valves obertes. Totes les fotografies estan reduïdes.

Aquestes medalles, si és que es van obrar, no les coneixem, però també és possible que tot plegat restés en un intent no reeixit, ja que treballar metalls més durs, com són els aliatges de coure i zenc o bé coure i estany, demana tècniques més complexes que treballar amb aliatges de metalls tous com ho són els de plom i estany.

El fet és que no tenim, per aquest segle XVII, altres medalles de coure, bronze o llaütó que les que hem descrit amb els tipus 6 i 7 i que degueren fabricar-se a Barcelona. En canvi, sembla provat que se'n fabricaren de plom al mateix santuari durant aquest segle. De manera que és probable la coexistència dels tipus 6 i 7, de bronze, amb els tipus, de plom, dels quals ara parlarem.

Són unes peces de plom que porten a l'anvers la figura de sant Magí representada de la forma habitual, però una mica més simplificada, ja que no s'aprecia a baix el petit edifici (vegeu fig. 2 i 4). Aquest anvers amb sant Magí es combina amb quatre reversos diferents: la Mare de Déu del Roser, sant Domènec, sant Ramon i la Puríssima, aquesta darrera amb dues varietats de motlle (vegeu fig. 3 i 5). L'execució de les imatges dels reversos ens aporta, més que la de l'anvers, uns trets estilístics més definits, els quals ens permetran buscar analogies i fer comparances amb vista a datació d'aquestes peces. Cal dir, també, que la seva execució artística és força acurada i d'un gust que podríem qualificar d'italianitzant.

Això es fa palès, sobretot, a la Mare de Déu del Roser del revers. Trobarem que hi ha, també en aquest cas, un paral·lelisme clar amb un dels tipus de Montserrat que situem més o menys en aquesta època. Es tracta dels nostres tipus montserratins 24 i 25, que també són fabricats per fosa en plom-estany. Tant la Mare de Déu del Roser com la de Montserrat que tenim en aquestes medalles duen la roba folgada i els plecs cauen amb gràcil i estudiada naturalitat, tot embolcallant una imatge nimbada, asseguda de semiperfil amb un entremaliat minyó a la falda que tant serra turons —el cas de Montserrat— com, dret als genolls de la mare, juga amb l'extrem del rosari que envolta la composició del Roser. Ambdues escenes tenen un moviment, una gràcia i una qualitat difícils de trobar a la medalla de devoció que tendeix a postures més estàtiques.

D'altra banda, cal dir que la solució que es dona al rosari sembla preconitzar la distribució en garlandes al voltant de la imatge que es popularitza en les representacions del Roser a partir del segle XVII i que ja trobàvem en la presència reeiterada de la Mare de Déu del Roser en els reversos no sorprèn si recordem que els dominics, orde que regia el santuari, havien estat i eren els introductors i principals difusors del rés i de la devoció al rosari (vegeu fig. 3 i 5, medalla de capdemunt).

Si observem ara els reversos amb la figura de sant Domènec o bé amb la de sant Ramon, veurem que ambdós es representen damunt d'un paviment enrajolat. Es tracta d'un recurs, per donar determinada perspectiva a la imatge, que, s'aplica en el segle XV, és a dir, a finals del gòtic, es manté en el Renaixement i en representacions de tipus popular, com és el cas, pot allargar-se fins al segle XVII, però difícilment en trobarem després (vegeu fig. 3 i 5, medalles del mig).

Fig. 2. Valva del motlle que origina els anversos, tots amb la figura de sant Magí. La fotografia és a mida real (11 × 8,5 cm).

Els reversos amb la Puríssima, per la seva banda, tampoc no es desdiuen de la cronologia que apuntem, ja que en trobem de molt similars en els reversos de les medalles montserratines de mitjan segle XVII (vegeu els tipus de Montserrat, núm. 26-30). Un dels trets més característics d'aquestes puríssimes és que se les representa envoltades de petits traços, com si irradiessin llum pròpia (vegeu fig. 3 i 5, medalles de baix).

Hem tingut l'extraordinària i impensable fortuna de poder localitzar el curiós aparell que servia per fabricar tot aquest conjunt de medalles. Es tracta d'una eina de metall similar a un ostiari. És a dir, l'estri que fins fa poques dècades s'utilitzava encara per fabricar òsties i que potser molts hauran vist en museus, sobretot d'àmbit local, ja que no es tracta d'un objecte escàs. De tota manera, descriurem aquest curiós enginy per fabricar medalles de Sant Magí, que s'ha conservat a

Fig. 3. Valva del motlle que origina els reversos. A dalt, el de la Mare de Déu del Roser; a sota, un amb Sant Domènec i un altre amb Sant Ramon; i a baix, dos amb la Puríssima. La fotografia és a mida real.

Santa Coloma de Queralt i que, sens dubte, deu procedir del santuari, tantes vegades profanat i saquejat en els darrers dos-cents anys (vegeu fig. 1).

L'estri en qüestió és el singular motlle de fosa que il·lustrem en diferents posicions perquè hom pugui copsar els seus detalls. És format per dues valves de coure que s'articulen per una frontissa de manera que poden obrir-se i tancar-se. A la part oposada a la frontissa, hi ha un pivot i un forat que permeten fixar la posició de les dues valves quan són tancades. Cada valva du collat un llarg moll de ferro, de manera que l'eina té un aspecte semblant al d'unes llargues tenalles. Cal dir que té uns 70 cm de llargada. Si l'obrim veiem que les valves duen gravades en negatiu els anversos i els reversos, respectivament, de cinc medalles. Aquestes es disposen en forma d'arbre o de ram a banda i banda, i al final d'un canal central que sembla el tronc.

Fig. 4. Ram amb les medalles tal com surt del motlle. Vist per la cara de l'anvers. La fotografia és a mida real.

Unes petites canaletes laterals es connecten amb cada medalla, de manera que semblen les branques i les fulles d'un arbre (vegeu fig. 2 i 3).

Quan les dues valves es tanquen, els anversos i els reversos s'encaren i formen el motlle de cada medalla. Per fabricarles, només calia abocar plom fos per l'entrada que té el canal central i mantenir les dues valves ben ajustades fins que es refredés. En obrir-ho, s'obtenia un arbre com el que hem pogut aconseguir, encara avui, fent aquesta operació i que il·lustrem (vegeu fig. 4 i 5).

L'operació següent era, evidentment, separar i retallar amb habilitat les diferents peces.

Fig. 5. Ram amb les medalles tal com surt del motlle, vist per la cara del revers. La fotografia és a mida real.

Aquesta tècnica de fabricació per fosa en un motlle múltiple en forma de ram se sap bé que s'aplicava, també, en la producció de senyals de plom civils o eclesiàstics. L'exemple més ben conegut ens els donen els ploms emprats a les esglésies de Mallorca, fins al segle XIX.

Per tot el que hem assenyalat, cal concloure que aquests dos tipus de plom han de situar-se a partir del segon quart del segle XVII i que potser, juntament amb algun altre encàrrec de medalles encunyades en bronze i d'altres foses en argent

—com les dels tipus 4 i 5 i 6 i 7 respectivament—, es cobriria la demanadissa de medalles que podia originar la botiga d'objectes religiosos que hi havia a Sant Magí.

MEDALLES DEL SEGLE XVIII

TIPUS 12 i 13

Seguiran ara uns tipus de medalles de plom-estany fabricades també per fosa, però de diferent factura. És probable que el motlle del segle XVII que ha arribat fins als nostres dies fos abandonat per algun altre que ajustava millor i permetia fer més medalles en una sola operació. Observem que les figures tant del sant com de la Mare de Déu s'han tornat més hieràtiques. La Mare de Déu se'ns presenta plenament de front, postura que adopta també la Mare de Déu de Montserrat, a mesura que anem acostant-nos al segle XVIII.

Un altre detall, que sembla portar-nos cap a cronologies pròximes al segle XVIII, és la forma en què la mare i el nen sostenen els rosaris en la composició del revers. Els tenen agafats per la creu d'una faisó que trobarem a les pellofes d'Olot situables en aquell segle i que també sembla inspirada en models vinguts de Roma en aquell moment.

El tipus 12 és una mica més gran i el seu art, tot i que és popular, sembla més perfecte. Al tipus 13 s'hi aprecia amb més claredat el petit brollador als peus del sant i com sortint del bàcul.

Si mirem les sèries montserratines també hi trobarem unes produccions que presenten certs paral·lelismes amb aquestes, ja que després dels elegants tipus 24 i 25, similars als anteriors tipus 8, 9, 10 i 11 de Sant Magí, tenim a Montserrat altres medalles també de plom, d'execució i gust més rústic, que ocupen la segona meitat del segle XVII i que s'allarguen fins al segle següent. Vegeu, per exemple, els nostres tipus montserratins 28-30; 43; 52-53 i encara n'hi ha d'altres de no publicats que corresponen ja plenament al segle XVIII.

Tot plegat, ens porta a considerar que aquestes peces corresponen als primers temps del segle XVIII.

TIPUS 14

Les medalles de plom dels dos tipus precedents aniran degenerant progressivament d'estil i factura. Les medalles d'aquest tipus 14 seran, doncs, d'art més rude, una mica més petites i en lloc de dir N.S. DEL ROSER, com diuen les del tipus 10 i 11 i és més correcte en català, hi dirà ara N.S. DEL ROSARI. Tot plegat fa pen-

sar que són emissions més tardanes dintre del segle XVIII i no podem descartar que s'allarguessin dintre del segle XIX, almenys fins a l'exclaustració dels dominics (1835) de Sant Magí.

MEDALLES DELS DARRERS ANYS DEL SEGLE XVIII I DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX

Ara per ara, no disposem d'altres medalles clarament atribuïbles al segle XVIII que les de plom que hem comentat en els tres tipus precedents. Volem dir amb això que, avui, no tenim per a Sant Magí la típica evidència de medalles de llautó o de plata d'apariència una mica «panxuda» que solia fabricar el taller de Roma —amb la indicació de taller a l'exerg— i que, com les del segle XVII, també eren imitades o preses com a model pels diferents tallers locals.

El que sí que tenim és l'evidència d'unes medalles de plata o de llautó ovalades i fabricades per encunyació que semblen mantenir encara certs trets de les figuracions pròpies del segle XVIII. La seva factura és, però, ben diferent i característica, ja que són primes, d'anella plana i les seves dimensions són més aviat reduïdes (no solen superar els 30 mm). Aquest model de factura és força típic i el retrobarem en medalles de moltes altres advocacions i santuaris, com és ara Montserrat, Núria, etc. La seva regularitat i bona execució fa pensar que surten d'un taller o potser de més d'un taller, però en qualsevol cas especialitzats, ben equipats i que devien treballar per encàrrec de diferents santuaris, com devia fer-ho, al segle XVII, el taller del mestre Tomàs a Barcelona.

No és fàcil datar aquestes produccions però, en qualsevol cas, sembla que, tot i que no es pot descartar del tot uns inicis en el segle XVIII, han de correspondre bàsicament al segle XIX, dintre del qual s'allarguen fins a enllaçar amb l'àmplia varietat de formes i models de medalles religioses que es produirà entre la darrera dècada del segle XIX i la primera del segle XX.

Una de les dades que ens ha permès arribar a aquesta conclusió és que quan comencen a haver-hi medalles commemoratives religioses, aquestes són d'aquest tipus i comencem a trobar-ne a Catalunya i a València, a partir de mitjan segle XIX. Això no és, però, un obstacle al fet que la seva producció no hagués pogut començar abans, però en qualsevol cas denota que difícilment podrem situar aquestes produccions en el segle XVIII.

TIPUS 15-16, i 17-18

Es tracta de peces encunyades, de forma ovalada i d'anella plana. Són més aviat primes i són fabricades en plata i en llautó de diferents mides. A l'anvers, hi

veiem sant Magí vestit a l'estil dominicà amb uns rosaris a la mà i a l'altra el bàcul del qual brolla la font. Al revers, hi veiem la imatge de la Mare de Déu del Roser coronada, dreta amb el Nen. Mare i fill duen els rosaris. La imatge és graciosa i, com la de l'anvers, està ben executada des del punt de vista artístic. Les seves llegendes fan referència a sant Magí i a la Mare de Déu del Roser i són escrites en la nostra llengua.

Això darrer, i també el fet que les medalles portin encara l'advocació del Roser al revers, ens fa pensar que han de ser més antigues que unes altres de fabricació semblant, però que són en castellà i que duen, al revers, la Mare de Déu del Roser. Tot plegat ens fa situar aquests tipus entre els darrers anys del segle XVIII i el 1835. És a dir, en els darrers temps en què els dominics regiren el santuari, abans d'ésser exclaustrats.

MEDALLES DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XIX

TIPUS 19-24

Es tracta de tipus de factura molt similar a les anteriors. També en coneixem de mides variades en llautó, en plata i platejades. Això darrer és un dels factors que ens porta a situar aquest tipus en unes dates més avançades del segle XIX. Altres factors són el fet que presentin les lectures del revers en castellà i a voltes també les de l'anvers, encara que el nom de sant Magí soni d'una forma prou estranya convertit en Magín. També el fet que, al revers, porti un monograma de Maria, que acaba agafant, finalment, un estil neogotitzant, s'avé amb una cronologia tardana dintre el segle XIX.

TIPUS 25

A la segona meitat del segle XIX, hem de situar una medalla que consisteix en dos gravats sobre paper, col·locats entre dos vidres i relligats per una malla metàl·lica. A l'anvers hi veiem sant Magí amb el brollador i l'edifici del santuari. Al revers, hi ha l'efigie de sant Ramon amb la custòdia a una mà i la palma a l'altra. Aquesta associació potser no és del tot fortuïta i pot respondre a la intenció que les medalles poguessin servir igualment a les dues grans devocions d'aquesta zona de Catalunya. Ens referim a Sant Ramon del Portell o de la Manresana, prop de Cervera, un santuari molt concorregut, sobretot per invocar un bon part.

Coneixem medalles d'altres santuaris catalans fabricades amb aquesta tècnica tan curiosa com plena d'enginy. Tot i que no són freqüents, en coneixem de Montserrat, de Núria, de Sant Medir, etc.

Observant l'estil dels seus gravats —alguns acolorits com ho és aquest de Sant Magí i de Sant Ramon— juntament amb les característiques de la seva impressió, paper, etc., sembla poder concloure's que són produccions del segle XIX i dintre d'aquest segle ens hem de decantar, en aquest cas, per la segona meitat.

MEDALLES DE LA TRANSICIÓ ENTRE EL SEGLE XIX I EL XX

TIPUS 26

Tenim ara unes medalles de llautó encunyat, de cospell rodó, però amb els tipus d'anvers i revers emmarcats per una característica orla poligonal. És una forma d'un cert gust neogòtic que trobem a la medallística religiosa dels darrers anys del segle XIX i de les primeres dècades del XX. Una altra dada, que ens porta a situar aquestes medalles en aquest moment, és que el tipus del revers, amb un monograma de Maria, sembla enllaçar amb el que trobàvem en el tipus 19-24. També el fet que portin les llegendes en castellà s'avé amb una cronologia molt primerenca dintre del segle XX.

MEDALLES DEL SEGLE XX

TIPUS 27-29

Cal considerar ja del segle XX un grup de medalles d'alumini que s'inspiren encara en l'orla poligonal que trobàvem en el tipus anterior, però només pel que fa a l'anvers. Els reversos són ja d'orla rodona i les seves advocacions —un sagrat cor, una Mare de Déu del Carme— apunten també al segle XX de forma força inequívoca. És evident també que aquests reversos no tenen cap relació amb el lloc de Sant Magí i la seva associació amb les medalles del santuari és atzarosa. Segurament els hi va aparèixer el fabricant, basant-se amb els encunys que tenia disponibles en aquell moment. Així veiem —tal com succeeix en altres santuaris— que en un anvers de Sant Magí amb llegendes en català —com deu correspondre a l'encàrrec fet pel santuari cap a la segona i tercera dècada del segle XX— hom hi ha associat un estereotipat sagrat cor amb llegendes castellanès. El mateix passa amb la Mare de Déu del Carme.

Per tot el que hem exposat, hem de concloure que aquestes medalles —totes tres amb llegendes en català a la banda de sant Magí— poden situar-se entre 1910 —quan comença a generalitzar-se l'ús de l'alumini a la medalleta i comencen també a trobar-se representacions de sagrats cors i verges d'aquest estil— i el 1936, en què la Guerra Civil talla les pràctiques devotes i el que s'esdevingué després, la possibilitat de lectures en català.

Aquestes medalles senzilles d'alumini devien conviure amb unes altres d'argent com les de què parlarem tot seguit, malgrat que la seva factura sigui força diferent.

TIPUS 30-34

A principis del segle XX, es produïren una sèrie de medalles religioses que són una veritable obra d'artesanía. Es tracta d'unes peces de plata que tenen una àmplia base cisellada a mà i sovint amb uns calats que recorden el treball d'una randa. Al mig d'aquesta base hom hi aplica un petit medalló encunyat amb la imatge desitjada. El revers és llis i porta gravat el nom de l'advocació o bé del santuari. Hi ha medalles d'aquest tipus especialment notables. Les de Sant Magí que coneixem no són de les millors, encara que n'hi ha alguna d'especialment ben treballada.

Les medalles religioses commemoratives, i per tant datades, fabricades segons aquesta tècnica se situen a partir dels primers anys del segle XX. Creiem que la producció de medalles d'aquest tipus pogué allargar-se fins als anys vint i fins i tot més endavant, donada la inèrcia que sol anar aparellada amb la fabricació i la distribució d'uns objectes d'ús i de gust popular, com són les medalles de devoció.

TIPUS 35-37

Situem, com a més modernes, unes medalles en les quals apareix el sant dret obrant el miracle de fer sorgir la font, mentre els soldats romans que el perseguien s'afanyen a beure. Al fons s'hi veuen unes muntanyes que semblen les de Montserrat, potser tot al·ludint al fet que el santuari de Sant Magí ha estat a voltes qualificat com a «petit Montserrat».

L'execució i l'estil artístic d'aquest tipus, que només varien entre ells pel que fa a la mida, al metall i a alguns detalls, tenen un caire evidentment recent. Les llegendes són en català i tot plegat ens porta a situar la seva possible aparició en la dècada dels anys seixanta en endavant.

CATÀLEG

ENSENYES DE PELEGRINATGE I MEDALLES DEL SEGLE XVI

Núm. 1. Fragment d'una plaqueta unifacial, potser de forma pentagonal. S'hi aprecia la meitat inferior del cos de sant Magí, als seus peus; a l'esquerra, una ca-

seta amb una imatge a dins per al ritual per invocar la pluja. Al voltant, una orla de ratlletes i a sota, la llegenda SMOP (lletres llatines)

Mides: 17 × 12 mm Metall: plom i estany Pes: 1,4 g
Referència: inèdita

Núm. 2. Plaqueta de forma pentagonal. Sant Magí dret de cara amb bàcul a l'esquerra; al costat, la caseta ritual per al bany de la imatge per implorar la pluja, tot dintre d'una orla de petits traços. A cada vèrtex i al mig dels dos costats més llargs del pentàgon hi havia hagut baguetes de subjecció de les quals només s'ha conservat una en bon estat. De les altres se n'aprecien vestigis

A sota, cartel·la amb: SMOP (lletres llatines).

Mides: 22 × 18 mm Metall: plom i estany Pes: 4,5 g
Referència: inèdita

Núm. 3. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: sant Magí dret de cara amb un gaiato de pelegrí a una mà i un llibre a l'altra, entre les lletres S-M, a dalt al camp. A la dreta, un edifici, potser l'hospital de la font, del qual surt un curs d'aigua. A l'esquerra, una capelleta per al bany ritual per invocar la pluja. Orla de punts

Revers: SALVA-MVN. Bust de Crist barbat i coronat a l'esquerra

Diàmetre: 25 mm Metall: plom i estany Pes: 4,5 g
Referència: inèdita

MEDALLES DEL SEGLE XVII

Núm. 4. Medalla ovalada d'anella plana i amb tres pius

Anvers: S M-AGI. Sant Magí dret de cara, amb l'edifici a la dreta i la capelleta per al bany a l'esquerra. La figura, el gaiato o bàcul a la dreta.

Revers: I H S amb corona superada de creu; a baix, detall vegetal

4.1 igual a l'anterior, variant d'estil

Mides: 13 × 12 mm Metall: argent Pes: 0,7 g i 0,6 g
Referència: inèdites

Núm. 5. Medalla ovalada d'anella plana i amb tres pius

Anvers: similar a l'anterior variant d'estil

Revers: Mare de Déu del Roser, voltada de rosari en forma de garlanda

Mides: 13,3 × 11,2 mm Metall: argent Pes: 0,6 g
 Referència: inèdita

Núm. 6. Medalla ovalada d'anella travessera i amb tres pius

Anvers: S M-AGI. Sant amb bàcul, caminant a l'esquerra. A sota a l'esquerra, un brollador; a la dreta, un edifici minúscul

Revers: ALAB-ATSIA. Calze eucarístic

Mides: 23 × 18 mm Metall: bronze o llautó Pes: 1,4 g
 Referència: inèdita

Núm. 7. Medalla ovalada d'anella travessera i amb tres pius

Anvers: S-MAGÍ. Com l'anterior, però sense edifici ni brollador

Revers: com l'anterior

Mides: 17,5 × 15 mm Metall: bronze o llautó Pes: 0,9 g

Núm. 8. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: S M-AGI. Sant dret de cara nibat i amb gaiato a l'esquerra

Revers: Mare de Déu del Roser asseguda de mig perfil amb el nen dret a la falda a la banda esquerra. A l'altra mà sosté una branqueta. El nen sembla jugar amb l'extrem dels rosaris que envolten la meitat superior del conjunt

Mides: 22 × 18 mm Metall: plom i estany Pes: 5,4 g
 Referència: inèdita. Fou fabricada amb el motlle múltiple que publiquem

Núm. 9. Medalla ovalada d'anella plana, sense pius

Anvers: com l'anterior

Revers: S-RAMO. El sant dret damunt d'un paviment enrajolat. A baix a la dreta, una mitra

Mides: 22 × 18 mm Metall: plom i estany Pes: 5,4 g
 Referència: inèdita. Es fabricà amb el motlle de fosa que publiquem

Núm. 10. Medalla ovalada d'anella plana, sense pius

Anvers: com l'anterior

Revers: S-DOMINGO. El sant dret damunt d'un paviment enrajolat. Porta un lliri a l'esquerra

Només coneguda pel motlle, vegeu fig. 5

Mides: 22 × 18 mm Metall: plom i estany Pes: ?

Referència: aquest tipus de medalla no ha estat trobada encara. Només la coneixem a través del motllo en forma de ram que la conté. Per tant, no la il·lustrem a les làmines del catàleg.

Núm. 11. Medalla ovalada d'anella plana, sense pius

Anvers: com l'anterior

Revers: Puríssima Concepció

Mides: 22 × 18 mm Metall: plom i estany Pes: ?

Referència: inèdita. Es fabricà amb el motlle de fosa que publiquem i en el qual hi ha dues matrius per produir medalles d'aquest tipus.

MEDALLES DEL SEGLE XVIII

Núm. 12. Medalla ovalada d'anella plana i sense pius

Anvers: SANT-MAGÍ. Sant dret de cara, aureolat, sosté un gaiato en una mà i un llibre a l'altra. Un petit brollador surt de l'extrem inferior del bàcul i no sempre s'aprecia. Art força tosc. Orla lineal

Revers: N.S. DEL-ROSER. Mare de Déu dreta nimbada amb el nen a coll. Mare i fill sostenen rosaris per la creu. Art força popular. Orla lineal

Mides: 26,5 × 23,5 mm Metall: plom i estany Pes: 5,1 g

Referència: inèdita

Núm. 13. Medalla ovalada d'anella plana i sense pius

Anvers i revers, com l'anterior

Mides: 22 × 19 mm Metall: plom i estany Pes: 3,1 g

Núm. 14. Medalla ovalada d'anella plana i sense pius

Anvers: SANT-MAGÍ, amb lletres més grans. La figura és encara d'art més tosc. Orla de punts

Revers: N.S. DEL-ROSARI. La imatge de la Mare de Déu i el nen són també d'estil artístic més rude. Orla de punts

Mides: 21 × 19 mm Metall: plom i estany Pes: 2,9 g

Referència: inèdita

MEDALLES DELS DARRERS ANYS DEL SEGLE XVIII I DE LA PRIMERA MEITAT DEL XIX

Núm. 15. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: SANT-MAGÍ. Sant Magí dret de cara, amb un bàcul del qual brolla la font a l'esquerra i uns rosaris a la dreta

Revers: N.S.DEL-ROSER. Mare de Déu coronada i nimbada amb àngels als peus
Mare i fill porten uns rosaris a la mà

Mides: 28 × 20 mm Metall: argent Pes: 2,9 g

Referència: inèdita

Núm. 16. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: com l'anterior

Revers: la Mare de Déu no porta els àngels als peus

Mides: 20 × 15 mm Metall: argent Pes: 1,4 g

Referència: inèdita

Núm. 17. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers i revers: com el tipus número 13

Mides: 28 × 20 mm Metall: bronze o llautó Pes: 2,1 g

Referència: inèdita

17.1. Variant del tipus 17, on s'observa que a l'anvers diu SANT en lloc de SAN

Núm. 18. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers i revers: com la número 16

Mides: 20 × 15 mm Metall: bronze o llautó Pes: 1 g

Referència: inèdita

MEDALLES DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XIX

Núm. 19. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: SANT-MAGÍ. Sant dret, de cara, similar als números 15-17

Revers: ROGAD POR-NOSOTROS. Monograma de Maria. A dalt, corona i a sota, mitja lluna

Mides: 19 × 15 mm Metall: argent Pes: 1,3 g

Referència: inèdita

17

18

19

20

21

22

23

23.1

24

25

Núm. 20. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers i revers: com la número 19, només varia l'estil del monograma del revers i la mida

Mides: 16 × 12 mm

Metall: argent

Pes: 0,6 g

Referència: inèdita

Núm. 21. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: com la número 19

Revers: MADRE DE MISER-ROGAD POR NOS. Monograma de Maria d'estil diferent als anteriors

Mides: 16 × 12 mm

Metall: llautó o bronze platejat

Pes: 1 g

Referència: inèdita

Núm. 22. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: SANT-MAGI. Sant de cara, com en el número 19

Revers: ROGAD POR-NOSOTROS. Monograma de Maria d'estil diferent als anteriors. A dalt, corona; a sota, mitja lluna

Mides: 22,5 × 20 mm

Metall: llautó o bronze

Pes: 2,1 g

Referència: inèdita

Núm. 23. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: (estrella) S. MAGI (estrella) —MARTIR (estrella). Bust del sant amb el bàcul a la dreta

Revers: MADRE DE MISERICORDIA ROGAD POR NOSOTROS. Monograma de Maria coronada

23.1. Variant del tipus 23, on s'observen diferències d'execució en el monograma del revers

Mides: 19 × 15 mm

Metall: bronze o llautó

Pes: 1,5 g

Referència: inèdita

Núm. 24. Medalla ovalada d'anella plana

Anvers: com la número 23

Revers: (creu, corona) ROGAD (creu, corona) POR NOSOTROS, al voltant entre dues línies. Al camp monograma de Maria coronada diferent dels anteriors

Mides: 19 × 15 mm

Metall: bronze o llautó

Pes: 1,3 g

Referència: inèdita

Núm. 25. Medalla ovalada d'anella plana, formada per gravats impresos entre dos vidres i tot relligat amb malla metàl·lica

Anvers: S N MAGI, a sota. Dintre de l'orla lineal, sant Magí dret de cara. A l'esquerra, un bàcul del qual brolla la font; a la dreta, l'edifici del santuari. És un gravat imprès de color

Revers: S RAMON NONAT, efígie del sant de mig cos; porta una custòdia en una mà i una palma a l'altra

Mides: 38 × 29 mm Metall: paper, vidre i malla de metall

Referència: inèdita

MEDALLES DEL TRÀNSIT DEL SEGLE XIX AL XX

Núm. 26. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: S N. MAGIN-MARTIR. Sant Magí amb el bàcul a la dreta com en el número 23. La figura és voltada d'orla poligonal

Revers: ROGAD POR-NOSOTROS. Monograma de Maria coronada i voltat d'una orla com la de l'anvers

Diàmetre: 21 mm Metall: bronze o llautó Pes: 2,6 g

Referència: inèdita

MEDALLES DEL SEGLE XX

Núm. 27. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: GLORIÓS SANT MAGI — PREGAU PER NOSALTRES. Sant de cara, porta un llibre i bàcul. En orla rodona que es trenca i s'amplia amb un lòbul a la zona del cap i un altre als peus

Diàmetre: 25 mm Metall: alumini Pes: 2,2 g

Referència: inèdita

Núm. 28. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: GLORIOS Y. MARTIR — SAN.MAGI. Sant Magí dret, de cara, amb gaiato i rosaris, en orla poligonal, com la del número 26

Revers: NTRA. SRA. DEL-CARMEN. RPN. Mare de Déu del Carme asseguda, en orla polilobulada i sobre fons de petites creuetes, de gust neogòtic

Diàmetre: 21 mm Metall: alumini Pes: 1,1 g

Referència: inèdita

Núm.29. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: igual que l'anterior, número 28

Revers: Mare de Déu del Carme de mig cos en orla de quatre lòbuls

Diàmetre: 21 mm

Metall: alumini

Pes: 1,2 g

Referència: inèdita

Núm.30. Medalla ovalada en base cisellada i calada

Anvers: sant Magí de mig cos amb el gaiato a la dreta

Revers: S. MAGI

Mides: 22 × 13 mm

Metall: argent

Pes: 1,5 g

Referència: inèdita

Núm. 31. Medalla rodona en base lobulada i cisellada

Anvers: sant Magí de mig cos com l'anterior

Revers: S. MAGI

Mides: 17,5 × 16,5 mm

Metall: argent

Pes: 0,9 g

Núm. 32. Medalla ovalada, que forma part d'un anell

Anvers: sant Magí dret, de cara, amb el gaiato a l'esquerra

Revers: Il·lis, interior de l'anell

Mides: 13 × 9 mm

Metall: argent

Referència: inèdita

Núm. 33. Medalla quadrilobulada, amb base poligonal cisellada i calada

Anvers: sant Magí dret, de cara, similar a l'anterior

Revers: SANT MAGI

Mides: 19,5 × 19,5 mm

Metall: argent

Pes: 1 g

Referència: inèdita

Núm. 34. Medalla rodona amb base en forma de creu i amb braços que acaben amb tres lòbuls

Anvers: SAN MAGI. Sant Magí dret, de cara, amb un bastó a l'esquerra, en un fons de paisatge, i a la dreta, muntanyes que semblen les de Montserrat

Revers: Il·lis

Mides: 20 × 14 mm

Metall: argent

Pes: 0,9 g

Referència: inèdita

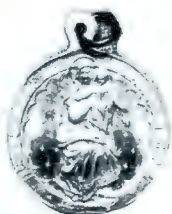
26

27

28

29

30

31

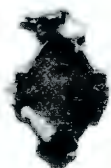
32

33

34

35

36

37

Núm. 35. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: S. MAGI PREGUEU — PER NOSALTRES. Sant Magí dret, de cara, amb el gaiato a l'esquerra. Als seus peus dos soldats romans, els seus botxins, beuen a la font que el sant acaba de fer brollar. Al fons, muntanyes que semblen les de Montserrat

Revers: llis

Diàmetre: 20 mm

Metall: alumini

Pes: 1,1 g

Referència: inèdita

Núm. 36. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: SAN —MAGI, similar a l'anterior

Revers: llis

Diàmetre: 15 mm

Metall: llautó platejat

Pes: 1,95 g

Referència: inèdita

Núm. 37. Medalla rodona d'anella plana

Anvers: SAN— MAGI, com la número 34

Revers: llis

Diàmetre: 9,5 mm

Metall: llautó platejat

Pes: 0,5 g